

UDC 005.3

DEVELOPMENT OF SPEAKING SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS.**Scoriscenko N.V.**

teacher.

Republican Ukrainian Theoretical Lyceum-complex,
Tiraspol, Karl-Marx, 14, 3300

Abstract. *In this article, we are talking about the formation of communicative competence, i.e. the ability and readiness to perform direct communication (speaking, understanding the ear).*

The formation of communicative competence is the main and leading purpose of training. Today it is especially popular. The article says that most of the difficulties in foreign language speaking person experiences, perceiving it by ear. However, oral communication the role of which has become especially significant is impossible without understanding the speech of the interlocutor, because in the process of speech interaction each acts as the role of the speaker, and in the role of the listener.

The author says that participation in the fellowship involves mastering oral speech in a foreign language, i.e. the creation of a skill of speaking.

The relevance of this article is caused by necessity of an adequate mastery of foreign language in the learning process.

Theoretical significance of this article is to study the methodical literature on the problem of formation and development of communicative skills of advanced Methodists of the foreign language; and also covers the scientific basis for the implementation of the development of the skill of speaking in the classroom foreign language, discusses the types and forms of work in teaching speaking. The article is of interest from a practical point of view and can be the basis for further methodological research.

Key words: *foreign language, speaking, oral communication, speech interaction.*

Проблема розвитку навичок говоріння є однією із самих актуальних проблем у методиці навчання іноземній мові. Про це яснається, з одного боку, зростаючою потребою студентів, майбутніх фахівців в опануванні розмовної мови для спілкування з іноземцями в процесі обміну науковою, і соціокультурною інформацією, а з іншого, - труднощами, з якими зустрічаються багато учні в розвитку практичних навичок розуміння та говоріння англійською мовою, отримав статус міжнародного глобального засоби комунікації. Даною проблемою займалися (і займаються) багато видатні методисти. Так, наприклад, Е. І. Пасів проаналізував процес формування видів мовленнєвої діяльності на уроці іноземної мови, виділив говоріння як один із головних видів спілкування, описавши прийоми реалізації комунікативного методу на заняттях з розвитку мовлення. [3;23] Р. В. Рогова, Ф. М. Рабінович, Тобто Цукрова узагальнили наявні на сучасному етапі методи навчання іноземної мови і використання їх на практиці. [6; 143]

Сучасна методологія викладання іноземних мов базується на наступних принципах навчання усного мовлення: принцип комунікативної спрямованості; принцип моделювання типової комунікативної ситуації; принцип комунікативної діяльності; принцип інтенсивної практика; принцип поетапності мовних умінь; принцип адекватності.

Принцип комунікативної спрямованості. Цей принцип пронизує всі основні етапи організації навчання мови. Так, дотримання його веде до вимоги, щоб відібраний мінімум мовного інвентарю забезпечував рівень комунікативної достатності, тобто можливості участі в реальній комунікації. При дотриманні принципу комунікативної спрямованості вся система роботи вчителя підпорядкована створенню в учня мотивованої потреби в іноязычно-мовленнєвої діяльності. Мовні операції при роботі над мовним матеріалом повинні, (де тільки можливо) носити комунікативний характер. Словом, в основі навчання усного мовлення повинно бути спілкування, потреба в спілкуванні, можливість спілкування, практика спілкування.

Принцип моделювання типової комунікативної ситуації. Ситуація і мова тісно пов'язані між собою. Мова розвивається через ситуації і невіддільний від них. Цей принцип вимагає, щоб програма навчання усного мовлення будувалася, насамперед, як послідовна серія типових комунікативних ситуацій, відібраних і оброблених у відповідності з виховними, комунікативними та дидактичними вимогами. Будь-яка включена в програму тема повинна розкриватися як набір певних комунікативних ситуацій.

Принцип комунікативної діяльності. Сучасна методика викладання іноземної мови виходить з того, що іншомовної мови слід навчати не як відстороненого коду, а як специфічної психофізіологічної діяльності, що забезпечує виробництво і сприйняття висловлювань іноземною мовою, як операційній готовності включення в ту чи іншу ситуацію реального спілкування. Комунікативна завдання мовця – заволодіти увагою слухача, домогтися прийому свого повідомлення, отримати на нього реакцію, враховувати при виробництві висловлювань ситуацію спілкування, особистість слухача. Отже, навчання іншомовної мови передбачає також оволодіння визначеною комунікативною технікою.

Принцип інтенсивної практики. Психофізіологічної базою мовленнєвої діяльності є навик, або автоматизоване вміння, що стало в результаті багаторазових повторень найбільш економним і вільним способом виконання даної дії. Зрозуміло, не всі мовні елементи навіть в рідній мові знаходяться у його носіїв на рівні навько, але не підлягає сумніву сама необхідність організації в навчальних умовах цілеспрямованої інтенсивної языкових практики.

Принцип поетапності освоєння мовленнєвих умінь. Даний принцип визначає, що оволодіння мовним матеріалом та операціями з ним в мові здійснюється поетапно. Це означає, що на кожному даному ступені навчання тільки однієї задачі, розвитку лише однієї сторони мовного вміння. При цьому загальний напрямок природно повинно йти від оволодіння іноязычно-мовленнєвою формою до здатності виразити з її допомогою деякий зміст. Цей принцип лежить в основі диференціації типів вправ - тренувальних -1 тип і комунікативних (мовних)- 2 тип.

Розглянуті вище принципи є методичною інтерпретацією основних принципів дидактики, мовознавства, психології та комунікації. У відомому сенсі вони становлять сутність функціонально-комунікативного підходу до розвитку навичок спілкування.

В основі сучасних методів навчання говорінню лежать такі категорії устноюязычного спілкування як: ситуація, роль, позиція, спільність, вид і сфера комунікації, які розглядаються в сучасній науці, як моделі мовної комунікації. Найважливішим з перерахованих методів навчання є комунікативна (мовленнева) ситуація. Комунікативна ситуація, як метод навчання говорінню, складається з чотирьох факторів: обставин дійсності (обстановка), в яких здійснюється комунікація (включаючи наявність сторонніх осіб); відносин між комунікантами; мовленнєвого спонукання; реалізація самого акту спілкування, який створює нову ситуацію, стимули до мовлення. Кожен з цих факторів, чинить на мова співрозмовників певний вплив (вибір теми і напрямок її розвитку, відбір мовних засобів, емоційне забарвлення мови, її розгорнутість і т. д.). [2; 23]

Сучасна система викладання іноземних мовуів виходить з того, що для методики розвитку навичок говоріння мають значення не комунікативні ситуації як такі, щомиті трапляються в мовному колективі і практично не піддаються обліку, а лише повторюються, найбільш типові, або стандартні ситуації. Прикладами типової комунікативної ситуаційші можуть служити: розговор покупця з продавцем, глядача з касиром театру, бесіда матері з сином з приводу його навчання в школі, вчителі з учнем, бесіда колишніх однокласників, бесіда колекціонерів, зустріч близьких людей і т. д. [2;35]

Студенти часто соромляться говорити на іноземній мові. Особливо це спостерігається на початковому етапі, так як вони бояться піддатися критиці з боку вчителя і студентів за допущені помилки. У студентів невістачає мовних і мовленнєвих засобів для вирішення поставленого завдання. Тому вчитель передусім необхідно створити доброзичливу атмосферу співробітництва для того, щоб студенти не боялися визнавати власні помилки, сприймали критику адекватно.

Незважаючи на появу нових методів, не варто забувати, що їх слід комбінувати з уже відомими. Наприклад, при роботі з відео та Інтернет проектами потрібно пам'ятати про презентації матеріалу, а також основному соціально - психологічному принципі колективної взаємодії, на якому побудовано інтенсивне навчання; він визначає такий спосіб організації навчального матеріалу, при якому: учні активно спілкуються один з одним, обмінюючись навчальною інформацією, розширюючи за рахунок цього свої знання, вдосконалюючи свої вміння та навички; між учасниками складаються сприятливі взаємини, службовці умовою і засобом ефективності навчання і творчого розвитку кожного; умовою успіху кожного є успіх інших.

Особливу значимість набуває питання про типи навчальної взаємодії. Типи і способи навчальної взаємодії повинні забезпечити постійну й активну залученість учнів у процес обміну інформацією. У педагогічній практиці використовуються багато способи навчальної взаємодії, доповнюють один одного і надають навчальній діяльності колективний характер. Серед них одночасна робота в парах (діадах); одночасна єдина або диференційована робота в триадах; одночасна єдина або диференційована робота в мікрогрупах по 4 людини; робота в командах (2 мікрогрупи); учень – група; викладач - група; викладач – мікрогрупа і т. д. [6;66]

Враховуючи умови створення навичок вільного мовлення на уроках іноземної мови, кожен викладач прагне використовувати свій наявний досвід і можливості. Позитивний результат дають різні тренувальні вправи, наприклад, швидко, не замислюючись відреагувати на різні репліки; скласти і розіграти діалоги з використанням різних способів вираження згоди, незгоди, невдоволення...

Моделювання ситуацій спілкування в процесі навчання іноземної мови може застосовуватися на різних етапах навчання іноземної мови у вузі. Вони сприяють розвитку навичок усного та писемного мовлення, збагачують словниковий запас і лінгвістичний кругозір студентів. Моделювання ситуації – творчий процес викладання від спрямованих на розвиток навичок усного мовлення до занять, присвячених культурі країни досліджуваного мови. Моделювання ситуацій спілкування поширеною і ефективною технологією при навчанні мови у вузі, що переслідує спеціальні цілі: ділова англійська мова (підприємство, міжнародні конференції); англійська для педагогів. Цей вид викладацької діяльності використовується для закріплення мовних, граматичних структур. Наприклад, описуючи подорож за кордон, учасники ситуації вживають форми минулого часу. Але спілкування має бути природним або реальним, найбільш наближеним до життєвої ситуації. Студенти повинні вміти вирішувати реальні комунікативні завдання, які виникають у процесі спілкування: студент – вчитель, вчитель – студенти, студенти – студент, студент – студенти. Необхідно створювати ситуації, які мобілізують увагу, пам'ять, активізує творчі здібності. Недостатньо просто знати лексику, лексико-граматичні структури, потрібно використовувати їх безпосередньо в ситуації спілкування. викладач як би змушує студента спілкуватися іноземною мовою з використанням лексичних одиниць. Для цього він постійно створює мовне оточення, стимулює студентів на подальшу діяльність, поощряє її.

Запам'ятовування вивченого мовного матеріалу, виконання творчих домашніх завдань, дотримання принципу забезпечення максимальної участі кожного студента в комунікативній діяльності, дозволяють збільшувати мовленнєву активність студентів. Викладач постійно побуждає студентів до висловлювання, доповнення, уточнення відповідей товаришів. В результаті цих та інших прийомів студенти вже не просто слухають мову, а формують свої потенційні репліки про себе, щоб у будь-яку хвилину встряти в розмову.

Цю сприяє організація ділових ігор. Цікавий досвід їх проведення узагальнено Р. Хасаншиной. У ході підготовки до них пронадається і описується роль кожного студента. Після того, як складений план ролівої гри, визначено головні дійові особи та дано опис ролей, створюються робочі групи, що включають студентів різного рівня навченості. Виконати роль президента компанії слід запропонувати більш сильного студента, що добре володіє прийомами як підготовки висловлювань, так і технологією групової взаємодії. Він буде здійснювати організаторські та консультативні функції. Або, наприклад, інший вид реалізації проекту може бути пов'язаний з діловою англійською для юристів. Після проходження теми Administrative Law можна спланувати, розробити та провести зі студентами засідання суду над вигаданим/

реальним героєм і відповідно на уроках розробити основні морально-етичні проблеми і можливі альтернативні точки зору з формулюваннями аргументів. Студенти колективно або індивідуально на основі вивчених зразків листів, діалогів, текстів відбирають мовний матеріал для своєї ролі, консультаційну допомогу надають лідери кожної групи і викладач, використовуючи різні плакати з висловами видатних мислителів, що відносяться до обговорюваної теми. Після завершення рольової гри дається оцінка результатів спільної діяльності, розглядається внесок у підготовку та презентацію гри кожного студента. [7;143]

Ефективність організації і проведення рольової гри проявляється в позитивних змінах в характері дій студентів. Іноземна мова витісняє на уроці рідну мову, що позначається на формуванні у студентів мовленнєвих умінь і навичок. Дії студентів стають творчими і самостійними. Кількість дій, здійснюваних учителем, істотно зменшується, кількість дій, які здійснюються студентами, зростає. Збагачення мотиваційного аспекту навчально-ігрової діяльності за рахунок залучення до життя країни досліджуваної мови, самостійності у вирішенні творчих завдань. Рольова гра забезпечує більшу міцність і гнучкість володіння раніше відомим і невеликою кількістю знову засвоєної лексики завдяки її включеності в активну, мотивовану і значну за обсягом практику мовленнєвої діяльності.

Отже, мова – засіб комунікації, тому кінцевою метою навчання є не певний запас слів і виразів, не знання текстів і правил, а передусім комунікативна компетенція, тобто творче володіння засобами і способами іншомовного спілкування як в письмовій, так і в усній формі. На уроках бажано широко використовувати ситуативні завдання, різні прийоми комунікативно-орієнтованого навчання: обмін думками, дискусії, рольові ігри, імпровізації, вільне спілкування учасників. Знання мови не є самоціллю, набагато важливіше обмін інформацією в процесі комунікації. Вивчення мови нерозривно пов'язане з вивченням культури країни, де говорять на цій мові.

Розвиток навичок говоріння (монологічне і діалогічне мовлення) повинна спиратися на вже сформовані лексичні та граматичні навички в рамках досліджуваної теми. Велике значення має змістовна і мовна цінність тренувальних вправ, мовленнєвих ситуацій, а також рольових і ділових ігор, на основі яких йде підготовка студентів до вмінню говорити іноземною мовою. Для цього необхідно вчити студентів мислити самостійно, сперечатися і задавати питання вчителю, використовувати творчі ігри, завдання.

Література:

1. Бабинська, П. К. Практичний курс методики викладання іноземних мов: англійська, німецька, французька: учеб. посібник / П. К. Бабинська, Тоцо Леонтьєва, В. М. Андреасян, А. Ф. Будьків, В. В. Чепик. – Мінськ: ТетраСистемс, 2005. – 288 с.
2. Зимова І. А. Лингвопсихология мовленнєвої діяльності - М.: РАТ/МПСИ, 2001. - С. 396.
3. Пасів Е. І. Комунікативний метод навчання іноземної мови.— М.:

Просвіта, 1991. — 223 с.

4. Полесюк Р. С. Новоклинова А. В. Умови створення навичок вільного мовлення на уроках іностраниого мови. [Текст] – М – 2004.- 67 с.

5. Рогова Р. В., Рабинович Ф. М., Сахарова Тобто Методика навчання іноземним мовам у середній школі / Р. В. Рогова, Ф. М. Рабінович, Тобто Сахарова. — М: Просвітництво, 1991. — 287 с.

6. Полесюк Р. С., Новоклинова А. В. Умови створення навичок вільного мовлення на уроках іноземної мови – М. – 2004. – С. 67.

7. Хасаншина, Р. Р. Про деякі аспекти навчання говорінню в немовних ВУЗах / Р. Хасаншина // Вісник ТИСБИ. 2005. - №2. - 142-154.

Article sent: 06.11.2024

© Scoriscenko N.V